

## ประสิทธิผลรูปแบบการให้ความรู้มารดาหลังคลอดโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ Effectiveness of Postpartum Maternal Education Model Using Information Technology

ชาญณรงค์ คล้ายเกิด<sup>1</sup> ภาณุรัตน์ อัครธรรมบดี<sup>1</sup> ญาณิส หงษ์เผือก<sup>1</sup> ณัชนก แผลงยศ<sup>1</sup> จิรนนท์ จรดล<sup>1</sup>  
จิราวรรณ แสงศิลา<sup>1</sup> ณัฐนิชา อภิวัฒน์ศิริวัฒน์<sup>1</sup> ชนกสุดา บินดี<sup>1</sup> และศุภรัสมิ์ วิเชียรตนนท์<sup>1\*</sup>

<sup>1</sup>คณะพยาบาลศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏนครปฐม

\*supparat2515@gmail.com

### บทคัดย่อ

การวิจัยกึ่งทดลองแบบกลุ่มเดียววัดก่อนหลังเพื่อเปรียบเทียบผลการให้ความรู้โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ มารดาหลังคลอดที่คลอดทางช่องคลอดและผ่าตัดคลอดที่พักฟื้นและเตรียมจำหน่าย ณ หอผู้ป่วยสูติกรรมโรงพยาบาลนครปฐม และโรงพยาบาลมะการักษ์ ระหว่างเดือนกันยายน พ.ศ. 2561 ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ. 2561 จำนวน 40 ราย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) และ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book) ผ่านการตรวจสอบความแม่นยำและหาค่าสัมประสิทธิ์แอลฟา สติติวิเคราะห์ คือ ร้อยละ และสถิติ T-test ผลการศึกษาพบว่า มารดาหลังคลอดระหว่างก่อนได้รับโปรแกรมการให้ความรู้โดยเทคโนโลยีสารสนเทศ ความรู้/ทัศนคติ/การดูแลตนเองของมารดาหลังคลอดอยู่ในระดับปานกลางคุณภาพของตนเองได้ไม่ดี หลังจากได้รับความรู้โดยให้เทคโนโลยีสารสนเทศ พบว่าความรู้/ทัศนคติ/การดูแลตนเองของมารดาหลังคลอด อยู่ในระดับดีเพิ่มมากขึ้นอย่างมีนัยสำคัญ วิจัยมีข้อเสนอแนะ 1) หนังสืออิเล็กทรอนิกส์โปรแกรมให้ความรู้มารดาหลังคลอดสามารถเปิดได้ด้วย QR code และทางผู้วิจัยได้นำไปแพร่เผยใน Social Network และ 2) นำหนังสืออิเล็กทรอนิกส์โปรแกรมให้ความรู้มารดาหลังคลอดไปพัฒนาบนหอผู้ป่วยและทำการวิจัยอย่างต่อเนื่องพร้อมทั้งประเมินประสิทธิภาพของโปรแกรมต่อไป และ 3) ในการวิจัยครั้งต่อไปควรเพิ่มกลุ่มตัวอย่างเพื่อให้น่าเชื่อถือในงานวิจัยมีมากยิ่งขึ้น และ ทำการเพิ่มกลุ่มควบคุมและกลุ่มทดลองเพื่อให้งานวิจัยครั้งต่อไปได้ผลที่ตรงตามความเป็นจริง

คำสำคัญ: มารดาหลังคลอด เทคโนโลยีสารสนเทศ

### Abstract

*The research on the effectiveness of the postpartum maternal education model using information technology was aimed at studying the changes in the self-care ability of postpartum women that occurred after providing this model of knowledge. The independent variables were personal factors, age classification, status, education, and occupation. The sample used in this study included 32 postpartum mothers from Division of Obstetrics – Postpartum, Nakornpathom Hospital and 8 postpartum mothers from Division of Obstetrics – Postpartum, Makarak Hospital, Kanchanaburi. The tool used in the study was the self-care ability of postpartum mothers evaluation form. It was divided into 4 elements. Element 1 was divided into 2 parts: Part 1 General information and Part 2 Childbirth information, Element 2 was a questionnaire about postpartum maternal knowledge, Element 3 was a questionnaire about postpartum maternal attitude, and Element 4 was a questionnaire about postpartum maternal application. The self-care ability of postpartum mothers evaluation form was checked for its accuracy and the alpha coefficient was 0.82. The analytical statistics were chi-square and pair-t-test. The reliability was 0.86. The statistics used for the analysis were percentage, mean, and standard deviation. The research found that:*

*1. Most respondents were in the age range of 20-25 years old, which was 42.50%, had a married marital status at 60.00%, had secondary education at 57.5%, and had no occupation at 35.00%.*

*2. The respondents were able to take care of themselves after receiving knowledge from the technological media. The overall picture was at the very good level.*

**Keywords:** postpartum mothers, information technology

## 1. บทนำ

ระยะหลังคลอตเป็นระยะพัฒนาการช่วงเวลาหนึ่งของสตรี เริ่มจากหลังคลอดทารกคลอดจนกระทั่งร่างกายกลับคืนสู่สภาพปกติเหมือนก่อนตั้งครรภ์ใช้เวลาประมาณ 6-8 สัปดาห์ หญิงหลังคลอดจะมีการเปลี่ยนแปลงด้านร่างกายจิตใจ ซึ่งการเปลี่ยนแปลงทางด้านร่างกายจะเกิดขึ้นทันทีหลังคลอด มีการปรับสมดุลการทำงานของร่างกายในระบบต่าง ๆ เพื่อให้ร่างกายกลับสู่สภาพเดิมก่อนการตั้งครรภ์ การเปลี่ยนแปลงทางด้านจิตใจในระยะหลังคลอดเป็นผลมาจากความวิตกกังวลในระยะของการตั้งครรภ์และโดยทั่วไปแล้วจะไม่ใช่สิ่งที่สังเกตได้ชัดเจนเหมือนร่างกาย ยกเว้นรายที่มีปัญหาด้านจิตใจตั้งแต่ระยะตั้งครรภ์ก็จะมีอาการและอาการแสดงต่อเนื่องกันไปจนถึงระยะคลอดและระยะหลังคลอด การเปลี่ยนแปลงที่ซับซ้อนต่าง ๆ ได้ ก่อให้เกิดปัญหาสุขภาพและส่งผลให้มีภาวะเสี่ยงต่อการเจ็บป่วยและภาวะแทรกซ้อนต่าง ๆ ได้

ปัจจุบันเทคโนโลยีสารสนเทศเข้ามามีบทบาทในชีวิตประจำวันของคนเรามากขึ้นจนกลายเป็นส่วนหนึ่งในการดำเนินชีวิตของคนเกือบทุกระดับจึงมีการจัดรูปแบบการให้ความรู้ ได้แก่ กลุ่มตัวอย่างมารดาหลังคลอดที่ให้ความรู้ในรูปแบบสื่อหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ มีประโยชน์ที่เกิดขึ้นจากการใช้เทคโนโลยีหลังคลอด ได้แก่ ทำให้มารดาหลังคลอดมีโอกาสใช้ความสามารถของตนเองในการเรียนรู้อย่างเต็มที่ มารดาหลังคลอดมีโอกาสตัดสินใจในการเลือกเรียนตามช่องทางที่เหมาะสมกับความสามารถของตนเองทำให้กระบวนการเรียนรู้ง่ายขึ้น

## 2. วัตถุประสงค์การวิจัย

เพื่อเปรียบเทียบความรู้ ทักษะคติ และการดูแลตนเองของมารดาหลังคลอดระหว่างก่อนและหลังได้รับรูปแบบโปรแกรมการให้ความรู้โดยเทคโนโลยีสารสนเทศ

## 3. คำถามการวิจัย

ความแตกต่างความรู้ ทักษะคติและการดูแลตนเองของมารดาหลังคลอดก่อนและหลังได้รับโปรแกรมการให้ความรู้โดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศเป็นอย่างไร

## 4. นิยามคำศัพท์

4.1 มารดาหลังคลอด หมายถึง ระยะเวลาตั้งแต่หลังคลอดจนถึงก่อนจำหน่ายกลับบ้าน

4.2 ความรู้ที่ให้มารดาหลังคลอด หมายถึง อาการผิดปกติที่ควรรับมารับ การตรวจรักษาก่อนถึงวันนัด การรับประทานอาหาร การพักผ่อน การรักษาความสะอาดของร่างกาย การมีเพศสัมพันธ์ การทำงาน ยาที่ควรมารดาหลังคลอดจะได้รับ การฉีดวัคซีนทารก พัฒนาการทารก วิธีการเก็บน้ำนม การบริหารร่างกาย และการคุมกำเนิด

4.3 ความรู้ในรูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ หมายถึง การให้รู้ผ่านเครือข่ายคอมพิวเตอร์ อินเทอร์เน็ต โดยใช้สื่อที่สร้างขึ้นด้วยโปรแกรมคอมพิวเตอร์มีลักษณะเป็นเอกสารอิเล็กทรอนิกส์

## 5. สมมติฐานการวิจัย

5.1 ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนหลังคลอดหลังการได้รับความรู้จากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์แตกต่างจากก่อนการได้รับรูปแบบความรู้มารดาหลังคลอดโดยใช้เทคโนโลยี

5.2 ทักษะคติเกี่ยวกับการปฏิบัติตนหลังคลอดหลังการได้รับความรู้จากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ต่างจากก่อนการได้รับความรู้

5.3 การนำความรู้ในการปฏิบัติตนหลังคลอดไปใช้ในชีวิตประจำวันหลังการได้รับความรู้จากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ต่างจากก่อนได้รับความรู้

## 6. การทบทวนวรรณกรรม

### 6.1 แนวคิดทฤษฎีเกี่ยวกับการให้ความรู้

ความรู้ หมายถึง การได้ข้อมูลเกี่ยวกับข้อเท็จจริง รูปแบบ วิธีการ กฎเกณฑ์แนวปฏิบัติสิ่งของเหตุการณ์หรือบุคคล ซึ่งได้จากการสังเกตประสบการณ์ หรือจากสื่อต่าง ๆ ประกอบกับความรู้จึงเป็นความสามารถในการใช้ข้อเท็จจริงหรือความคิด ความหยั่งรู้หยั่งเห็นหรือสามารถเชื่อมโยงความคิดเข้ากับเหตุการณ์

ทฤษฎีการเรียนรู้ของผู้ใหญ่ (Adult Learning Theory) ตั้งสมมติฐานที่เกี่ยวข้องกับคุณลักษณะของผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ 5 ประการ คือ 1) ผู้เรียนวัยผู้ใหญ่ได้หลุดพ้นจากการพึ่งพาไปสู่ความเป็นอิสระที่สามารถขึ้นนำตนเองได้รวมไปถึงการเรียนรู้ของผู้ใหญ่เอง 2) ผู้เรียนวัยผู้ใหญ่สามารถดึงประสบการณ์ชีวิตของพวกเขามาช่วยในการเรียนรู้ได้ทันที 3) ผู้เรียนวัยผู้ใหญ่พร้อมที่จะเรียนรู้ตามการเปลี่ยนแปลงของบทบาทใหม่ทางสังคม หรือบทบาทของชีวิต 4) ผู้เรียนวัยผู้ใหญ่เน้นปัญหาเป็นศูนย์กลาง และต้องการเรียนรู้สิ่งที่สามารถนำไปประยุกต์ใช้ในชีวิตได้ทันที 5) ผู้เรียนวัยผู้ใหญ่มีแรงจูงใจภายในเป็นปัจจัยสำคัญในการเรียนรู้มากกว่าปัจจัยภายนอก (Corley, 2008 และอมรรากรณ์ หมีปาน, 2552)

### 6.2 ประโยชน์เทคโนโลยีสารสนเทศ

เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสาร มีส่วนทำให้ชีวิตความเป็นอยู่ของคนในปัจจุบันมีความสะดวกสบายมากขึ้นทำให้คนในสังคมมีการติดต่อสื่อสารถึงกันได้ง่ายและรวดเร็ว มีการทำกิจกรรมหลายสิ่งหลายอย่างร่วมกันง่ายขึ้น การใช้เทคโนโลยีสารสนเทศและการสื่อสารก่อให้เกิดประโยชน์ในด้านต่าง ๆ

ด้านการศึกษา การใช้เครื่องมือสารสนเทศในด้านการศึกษา แบ่งได้เป็น 2 ประเภท คือ ใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษา และใช้เป็นเครื่องมือในการสอน การใช้เป็นเครื่องมือในการศึกษาเกี่ยวข้องกับการบริหารการศึกษา การใช้คอมพิวเตอร์เพื่อเป็นเครื่องมือในการสอน เป็นการช่วยให้ครูใช้ความรู้ ความสามารถพิเศษให้เป็นประโยชน์แก่ระบบการศึกษาได้มากขึ้น การนำคอมพิวเตอร์เข้ามามีส่วนช่วยในการสอนและการศึกษามีประโยชน์ในเรื่องดังต่อไปนี้ คือ 1. เพื่อการสอนแบบตัวต่อตัว 2. เพื่อฝึกทักษะต่าง ๆ ในการเรียน 3. เพื่อการสาธิต 4. เพื่อการเล่นเกมส์และสถานการณ์จำลอง 5. เพื่อสอนงานด้านการเขียน 6. เพื่อการเก็บรวบรวมข้อมูลเกี่ยวกับการเรียนการสอน 7. เพื่อช่วยผู้เรียนที่มีปัญหาเฉพาะตัว

### 6.3 แนวคิดการดูแลมารดาหลังคลอด และการดูแลทารก

การตั้งครรภ์ และคลอดบุตร ทำให้ร่างกายมีการเปลี่ยนแปลง และบางส่วนได้ รับประทานอย่างมากมาย การฟื้นฟูให้ร่างกายกลับมาสู่สภาพปกติจำเป็นต้องได้รับ การดูแลและปฏิบัติตนอย่างถูกต้องการตั้งครรภ์ และคลอดบุตร ทำให้ร่างกายมีการเปลี่ยนแปลง และบางส่วนได้ รับประทานอย่างมากมาย การฟื้นฟูให้ร่างกายกลับมาสู่สภาพปกติจำเป็นต้องได้รับ การดูแล และปฏิบัติตนอย่างถูกต้อง โดยประเมินตามกรอบแนวคิด ข้อมูลทั่วไป ได้แก่ อายุ สถานภาพ การศึกษา อาชีพ การฝากครรภ์ ประวัติการคลอด จำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ จำนวนครั้งของการคลอด จำนวนของการแท้ง จำนวนทารกที่มีชีวิตอยู่ อายุครรภ์ (สัปดาห์) อายุครรภ์ (วัน) การวินิจฉัยการตั้งครรภ์ ความผิดปกติ ความรู้ในการดูแลตนเองของมารดาหลังคลอดด้านความรู้ ทักษะและการดูแลตนเองการรับประทานอาหาร การพักผ่อน การรักษาความสะอาดของร่างกาย การมีเพศสัมพันธ์ การทำงาน ยาที่ควรจะได้รับ การฉีดวัคซีน พัฒนาการทารก วิธีการเก็บน้ำนม การบริหารร่างกาย การคุมกำเนิด อากาโรคผิดปกติที่ควรรับมารับการตรวจรักษาจนถึงวันนัด

## 6.4 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

การวิจัยนี้เป็นแบบทดลองเบื้องต้นเรื่องผลของโปรแกรมการให้สุขศึกษาต่อความรู้การปฏิบัติตนในหญิงหลังคลอด โรงพยาบาลชลบุรี พ.ศ.2560 มีวัตถุประสงค์เพื่อเปรียบเทียบความรู้และการปฏิบัติตนหลังคลอดก่อน และหลังการให้โปรแกรมสุขศึกษาในหญิงหลังคลอดโรงพยาบาลชลบุรี กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่หญิงหลังคลอดที่เข้ารับบริการในหอผู้ป่วยหลังคลอด จำนวน 40 คน ผลการวิจัยพบว่า กลุ่มตัวอย่างหญิงหลังคลอดมีคะแนนเฉลี่ยของความรู้ก่อนการได้รับโปรแกรมสุขศึกษาเท่ากับ 19.6 และหลังการได้รับโปรแกรมสุขศึกษาเท่ากับ 26.25 เมื่อทดสอบความแตกต่างทางสถิติ พบว่า คะแนนเฉลี่ยของความรู้หลังการได้รับโปรแกรมสุขศึกษาเพิ่มขึ้นอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ 0.001 หญิงหลังคลอด พฤติกรรมการปฏิบัติอยู่ในระดับสูงและปานกลาง ร้อยละ 97.5 และ ร้อยละ 95.5 ตามลำดับ จากการค้นพบดังกล่าวแสดงให้เห็นว่าควรมีการจัดโปรแกรมการให้สุขศึกษาเรื่องความรู้และการปฏิบัติตนในหญิงหลังคลอดทุกรายตั้งแต่ในช่วงที่ฝากครรภ์ในไตรมาสที่สามที่แผนกฝากครรภ์และหลังคลอดให้ทำการทบทวนในโปรแกรมสุขศึกษาในหญิงหลังคลอดเดิมอีกครั้งและพัฒนาสื่อวีดิทัศน์เรื่องการอาบน้ำและเช็ดตาบุตรเปิดในช่วงเวลา 13.00 น.และเวลา 19.00 น (ปฤษฎนพร ศิริจรรยา, 2560) สามารถทำให้เกิดความเข้าใจในการปฏิบัติตนของหญิงหลังคลอดได้

## 7. วิธีการดำเนินวิจัย

การศึกษาเรื่องผลของรูปแบบการให้ความรู้มารดาหลังคลอดโดยใช้เทคโนโลยีสารสนเทศ ณ โรงพยาบาลนครปฐม อ.เมือง จ.นครปฐม และโรงพยาบาลมะการักษ์ อ.ท่ามะกา จ.กาญจนบุรี เป็นการวิจัยเชิงปริมาณ (quantitative research) แบบกึ่งทดลอง (quasi experimental research) โดยมีระเบียบวิธีการวิจัยดังนี้

7.1 ประชากร คือ มารดาหลังคลอดที่โรงพยาบาลนครปฐมและโรงพยาบาลมะการักษ์

7.2 กลุ่มตัวอย่าง คือ มารดาหลังคลอดที่คลอดทางช่องคลอดและผ่าตัดคลอดที่พักฟื้นและเตรียมจำหน่าย ณ หอผู้ป่วยสูติกรรมโรงพยาบาลนครปฐม และโรงพยาบาลมะการักษ์ ระหว่างเดือนกันยายน พ.ศ.2561 ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ.2561

7.3 การคำนวณขนาดตัวอย่าง

$$n = \frac{N}{1 + Ne^2}$$

N = ขนาดของประชากร

n = ขนาดของกลุ่มประชากรตัวอย่าง

e = ระดับความคลาดเคลื่อนของการสุ่มตัวอย่างในที่นี้กำหนดให้มีค่าเท่ากับ 0.05

ในที่นี้กำหนดให้มีค่าเท่ากับ เมื่อ N = 100 คน

e = 0.05

แทนค่าสูตร  $n = 100 / (1 + [100(0.05)^2])$

$n = 3.846 \approx 38 \text{ คน} = 40 \text{ คน}$

7.4 เกณฑ์การคัดเข้า มารดาหลังคลอดที่คลอดทางช่องคลอดและผ่าตัดคลอดที่พักฟื้นและจำหน่าย ณ หอผู้ป่วยสูติกรรมโรงพยาบาลนครปฐม และโรงพยาบาลมะการักษ์ ระหว่างเดือนกันยายน พ.ศ.2561 ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ.2561

7.5 เกณฑ์การคัดออก มารดาหลังคลอดที่คลอดทางช่องคลอดและผ่าตัดคลอดที่พักฟื้นและเตรียมจำหน่าย ณ หอผู้ป่วยสูติกรรมโรงพยาบาลนครปฐม และโรงพยาบาลมะการักษ์ ในช่วงเวลาอื่นนอกจากเดือนกันยายน พ.ศ.2561 ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ.2561 และผู้ที่ไม่เข้าร่วมการวิจัย

7.6 เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้แบ่งเป็น 2 ส่วน คือ แบบสอบถาม (Questionnaire) และ หนังสืออิเล็กทรอนิกส์ (E-book)

**7.6.1 แบบสอบถาม** ผู้วิจัยสร้างแบบสอบถามบนพื้นฐานของทฤษฎีการเรียนรู้แบบผู้ใหญ่ (Adult Learning) โดยแบ่งออกเป็น 4 ส่วน ดังนี้

ส่วนที่ 1 เป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับผู้ตอบแบบสอบถาม จำนวน 4 ข้อ

เป็นข้อมูลพื้นฐานเกี่ยวกับการคลอด จำนวน 5 ข้อ

ส่วนที่ 2 เป็นคำถามเกี่ยวกับความรู้ในการดูแลตนเอง จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 3 เป็นคำถามเกี่ยวกับทัศนคติในการดูแลตนเอง จำนวน 10 ข้อ

ส่วนที่ 4 เป็นคำถามเกี่ยวกับการนำไปใช้ในการดูแลตนเอง จำนวน 10 ข้อ

**7.6.2 หนังสืออิเล็กทรอนิกส์** เป็นการสร้างหนังสือโดยใช้โปรแกรมอิเล็กทรอนิกส์ที่ทำเนื้อหาเกี่ยวกับเรื่อง การดูแลความสะอาดร่างกายของมารดาหลังคลอด การคุมกำเนิดภายหลังการคลอด การบริหารร่างกายของมารดาหลังคลอด การมีเพศสัมพันธ์ภายหลังการคลอด พัฒนาการของทารกตามช่วงวัย มาตรฐานการฉีดวัคซีนในประเทศไทย ยาที่มารดาหลังคลอด ควรจะได้รับ อาการผิดปกติที่ต้องมาพบแพทย์ก่อนวันนัด การรับประทานอาหารของมารดาหลังคลอด การพักผ่อนของมารดาหลังคลอด การทำงานของมารดาหลังคลอด วิธีการเก็บน้ำนม

**7.7 ขั้นตอนการสร้างเครื่องมือ** โดยศึกษารายละเอียดที่เกี่ยวข้องโดยการรวบรวมข้อมูลทั้งแนวความคิด ทฤษฎี หลักการ วิธีการ เกี่ยวกับ ความรู้มารดาหลังคลอด สร้างแบบสอบถามเกี่ยวกับลักษณะสถานภาพส่วนบุคคลของผู้ตอบแบบสอบถามและเกี่ยวกับความรู้ในการปฏิบัติตนของมารดาหลังคลอด การหาค่าความเที่ยงของแบบสอบถามผู้วิจัยจะนำแบบสอบถามทดลองใช้กับประชากรกลุ่มตัวอย่างแล้วนำมาปรับปรุงแก้ไข จากนั้นดำเนินการวิจัยโดย รับใหม่มารดาหลังคลอด ที่หอสูติกรรม ระหว่างเดือนกันยายน พ.ศ.2561 ถึงเดือนตุลาคม พ.ศ.2561 เลือกมารดาหลังคลอดที่คลอดทางช่องคลอดและผ่าตัดคลอดที่ฟักฟื้นและเตรียมจำหน่าย สร้างสัมพันธ์กับมารดาหลังคลอด ประเมินความรู้ในการดูแลตนเองของมารดาหลังคลอดก่อนให้ความรู้ ให้ความรู้ใน รูปแบบสื่ออิเล็กทรอนิกส์ ประเมินความรู้ในการดูแลตนเองของมารดาหลังคลอดหลังให้ความรู้

#### 7.8 การเก็บรวบรวมข้อมูล

7.8.1 ผู้วิจัยติดต่อประสานงานของความร่วมมือจากโรงพยาบาลนครปฐมและโรงพยาบาลมะการักษ์ เพื่อขอความร่วมมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลกลุ่มตัวอย่าง เมื่อได้รับอนุญาต ผู้วิจัยจะดำเนินการเก็บข้อมูล โดยใช้แบบสอบถามพร้อมทั้งอธิบายวัตถุประสงค์และรายละเอียดในการทำแบบสอบถาม

7.8.2 ผู้วิจัยแจกแบบสอบถามชุดที่ 1 ให้กลุ่มตัวอย่างทำและเมื่อทำเสร็จรับคืน และจะให้สื่ออิเล็กทรอนิกส์ในการให้ความรู้ และแจกแบบสอบถามชุดที่ 2 ให้กลุ่มตัวอย่างทำ เมื่อทำเสร็จรับแบบสอบถามคืน เมื่อกลุ่มตัวอย่างทำเสร็จตรวจสอบว่าข้อมูลครบหรือไม่

#### 7.9 การตรวจสอบคุณภาพเครื่องมือ

**7.9.1 การตรวจสอบความตรงตามเนื้อหา (content Validity)** ผู้วิจัยให้ผู้เชี่ยวชาญจำนวน 3 ท่าน ตรวจสอบแบบประเมินความสามารถในการดูแลตนเองของมารดาหลังคลอด และหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ ในประเด็นความถูกต้องในด้านเนื้อหา ภาษาที่ใช้ และนำมาปรับปรุงแก้ไขเพื่อให้แบบวัดความสามารถในการดูแลตนเองของมารดาหลังคลอดมีความสมบูรณ์ (Validity 0.82)

**7.9.2 การตรวจสอบความเที่ยง (Reliability)** โดยนำแบบสอบถามที่ได้มาตรวจสอบความตรงตามเนื้อหาแล้วไปทดลองใช้กับมารดาหลังคลอด (Reliability 0.86)

**7.10 การวิเคราะห์ข้อมูล และประมวลผลข้อมูล** นำผลจากแบบสอบถามมาหาค่าร้อยละ (Percentage) ของแบบสอบถาม หาค่าเฉลี่ย ค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (SD.) (Standard Deviation) และค่า Paired t-test ของแบบสอบถามมาวิเคราะห์ข้อมูล และประมวลผลข้อมูล

## 8. ผลการศึกษา

ผลการศึกษาพบว่า มารดาหลังคลอดในกลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่ร้อยละ 42.5 มีอายุระหว่าง 20-25 ปี ร้อยละ 60 มีสถานภาพสมรสมีสามีช่วยดูแล ร้อยละ 57.5 มีการศึกษาระดับมัธยมศึกษา มารดาหลังคลอด ร้อยละ 65 ทุกคนประกอบอาชีพ โดยส่วนใหญ่ร้อยละ 85.0 เป็นมารดาที่เข้ารับการฝากครรภ์ และได้รับความรู้การดูแลสุขภาพตนเองขณะฝากครรภ์และเมื่อวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปยังพบว่า มารดาหลังคลอด จำนวน 40 คน ส่วนใหญ่อายุ 20-25 ปี จำนวน 17 คน คิดเป็นร้อยละ 42.50 สถานภาพสมรส จำนวน 24 คน คิดเป็นร้อยละ 60.00 หย่าร้าง จำนวน 5 คน คิดเป็นร้อยละ 12.50 การศึกษาส่วนใหญ่ศึกษาชั้นมัธยมศึกษา จำนวน 23 คน คิดเป็นร้อยละ 57.5 ได้รับการฝากครรภ์ จำนวน 34 คน คิดเป็นร้อยละ 85.00 มีประวัติการคลอดปกติ จำนวน 27 คน คิดเป็นร้อยละ 67.50 จำนวนครั้งของการตั้งครรภ์ส่วนใหญ่ตั้งครรภ์ 1 ครั้ง จำนวน 16 คน คิดเป็นร้อยละ 40.00 เคยแท้ง 1 ครั้ง จำนวน 4 คน คิดเป็นร้อยละ 10.00 ไม่เคยแท้ง จำนวน 35 คน คิดเป็นร้อยละ 87.50 จำนวนทารกส่วนใหญ่มีชีวิตอยู่ 1 คน จำนวน 18 คน คิดเป็นร้อยละ 45.00 อายุครรภ์ส่วนใหญ่ อายุครรภ์ 38 สัปดาห์ จำนวน 17 คิดเป็นร้อยละ 42.50 อายุครรภ์ 39 สัปดาห์ จำนวน 13 คน คิดเป็นร้อยละ 32.50 การวินิจฉัยการตั้งครรภ์ ส่วนใหญ่เจ็บครรภ์ จำนวน 20 คน คิดเป็นร้อยละ 50.00 ความผิดปกติส่วนใหญ่ไม่มีความผิดปกติ จำนวน 37 คน คิดเป็นร้อยละ 92.50

**ความรู้ ทศนคติ และการนำไปใช้ในการปฏิบัติตนหลังคลอด** ภายหลังให้ความรู้โดยใช้สื่อ เทคโนโลยี สารสนเทศ กับกลุ่มตัวอย่าง พบว่ามีความรู้ ทศนคติ และการนำไปใช้ทางปฏิบัติตนหลังคลอดสูงกว่าก่อนได้รับความรู้โดยใช้สื่อเทคโนโลยี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ( $p < 0.05$ ) ดังตารางที่ 1 อย่างไรก็ตามในการวิจัยครั้งนี้เก็บข้อมูลในกลุ่มตัวอย่าง มารดาหลังคลอดระยะตั้งแต่หลังคลอดจนถึงก่อนจำหน่ายกลับบ้านที่ได้รับความรู้โดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ เมื่อเปรียบเทียบกับก่อนและหลังให้ความรู้ พบว่าหลังให้ความรู้มารดาหลังคลอดมีความรู้เพิ่มมากขึ้น ทศนคติในการดูแลตนเองเป็นไปในทางที่ดีขึ้นสามารถสัทธิย้อนกลับและนำไปใช้ได้ดีขึ้น

ตารางที่ 1 เปรียบเทียบความแตกต่างก่อน-หลังให้ความรู้โดยใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ (n = 40)

ความแตกต่าง ก่อน-หลัง ใช้สื่อเทคโนโลยีสารสนเทศ	Mean	St. Deviation	t	Df	Sig.(2-tailed)
ด้านความรู้	-3.25	3.49	-5.88	39.00	0.00
ด้านการทศนคติ	-3.05	3.10	-6.21	39.00	0.00
ด้านการนำไปใช้	-2.97	3.80	-4.94	39.00	0.00

## 9. อภิปรายผล

ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติตนหลังคลอดก่อนการได้รับความรู้จากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ต่างกับหลังได้รับความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่นั่นเกิดจากทฤษฎีการเรียนรู้ที่ว่า ด้วยจากการสั่งสมความรู้จำเป็นต้องใช้ทักษะความรู้ด้านพุทธิพิสัยในการรับรู้องค์ความรู้โดยแบ่งการเรียนรู้ออกเป็น 6 ระดับคือ ความรู้ความเข้าใจการนำความรู้ไปใช้การ วิเคราะห์การสังเคราะห์และการประเมินค่า และในด้านทักษะพิสัยคือความสามารถในการปฏิบัติงาน หมายถึงการรับรู้หลักปฏิบัติที่ถูกต้องต้องผ่านการฝึกฝนอย่างตนเองจนเกิดทักษะและปฏิบัติได้ถูกต้องจริง (ปฤษฎางค์ ศิริจรยา, 2560) อีกทั้งทศนคติเกี่ยวกับการปฏิบัติตนหลังคลอดก่อนการได้รับความรู้จากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ต่างกับหลังได้รับความรู้ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติสะท้อนได้ว่า ทศนคติของกลุ่มตัวอย่างมาจากมารดาที่มีประสบการณ์ประกอบกับได้รับคำแนะนำในการดูแลตนเองอย่างดีจากพยาบาลที่มี

ประสบการณ์ย่อมถ่ายทอดองค์ความรู้ให้มารดาหลังคลอดได้อย่างมั่นใจจนส่งผลให้เกิดความตั้งใจในการรับรู้และเปลี่ยนแปลงทัศนคติผ่านการเรียนรู้หนังสืออิเล็กทรอนิกส์มากขึ้น (สุพรรณิการ์ ปานบางพระ พรรณรัตน์ แสงเพิ่ม, 2556) อย่างไรก็ตามการนำความรู้ในการปฏิบัติตนหลังคลอดไปใช้ในชีวิตประจำวันก่อนการได้รับความรู้จากหนังสืออิเล็กทรอนิกส์ต่างกับหลังได้รับความรู้อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ยิ่งทำให้เห็นชัดว่า การเข้าถึงสื่ออิเล็กทรอนิกส์เป็นเครื่องมือในการช่วยเตือนความทรงจำในสมองในรูปแบบของภาพที่จะจดจำและนำมาใช้เมื่อต้องการปฏิบัติได้อย่างชัดเจน

## 10. เอกสารอ้างอิง

- กุลกัญญา โชคไพบูลย์กิจ และคณะ. (2558). **คู่มือการสร้างเสริมภูมิคุ้มกันโรค กระทรวงสาธารณสุข**. กรุงเทพฯ: สำนักงานกิจการโรงพิมพ์องค์การสงเคราะห์ทหารผ่านศึก.
- คลินิกนมแม่เชียงใหม่. (2556). **แนวทางการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่สำหรับแม่ทำงานนอกบ้าน**. เอกสารประกอบการสอน: มปป. รัตติยา ชัยอนันต์. (2552). **คุณแม่มือใหม่ต้องรู้**. กรุงเทพฯ: เพชรประกาย.
- ถิอศีล ติฐวัฒน์โยธิน. (2552). **แม่มีส่วนลูกสมบูรณ์คุณทำได้**. กรุงเทพฯ: เนชั่นบุ๊คส์.
- ปราณี พงศ์ไพบูลย์. (2555). **การพยาบาลระยะหลังคลอด**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัท พิมพ์ดี จำกัด
- ปฤชณพร ศิริจรรยา. (2560). **ผลของโปรแกรมการให้สุขศึกษาต่อความรู้และการปฏิบัติตนในหญิงหลังคลอดโรงพยาบาลชลบุรี**. ค้นเมื่อ 12 กรกฎาคม 2561 จาก <http://www.cbh.moph.go.th/app/intranet/files/km/>
- พนิตย์ จิระนนท์ประวัติ. (2552). **เคล็ดลับดูแลตนเองก่อนคลอดและหลังคลอด**. กรุงเทพฯ: ฐานบัณฑิต.
- พรทิพย์ ศิริบุญรพีพัฒนา. (2557). **การพยาบาลเด็ก เล่ม 1**. พิมพ์ครั้งที่ 3. กรุงเทพฯ: บริษัท ยุทธธินทร์การพิมพ์จำกัด
- มณีภรณ์ โสมานุสรณ์. (2554). **การพยาบาลสูติศาสตร์ เล่ม 2**. พิมพ์ครั้งที่ 2. กรุงเทพฯ: บริษัท ยุทธธินทร์การพิมพ์ จำกัด.
- โรงพยาบาลส่งเสริมสุขภาพ ศูนย์อนามัยที่ 10 เชียงใหม่. (2552). **คู่มือมารดาหลังคลอดและการดูแลทารก**. เชียงใหม่: โรงพิมพ์ครองช่าง
- คันสนีย์ เจตนประยูคต์. (2556). **เอกสารประกอบการอบรมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ กลุ่มอนามัยแม่และเด็ก สำนักส่งเสริมสุขภาพ**. กรุงเทพฯ: โรงพิมพ์ชุมนุมสหกรณ์การเกษตรแห่งประเทศไทยจำกัด.
- ศูนย์อนามัยที่ 8 นครสวรรค์. (2559). **คู่มือโรงเรียนพ่อแม่**. นครสวรรค์: เล่มหลังคลอด.
- สำหรับ จิตตินันท์และคณะ. (2548). **เลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ความรู้สู่การปฏิบัติ**. กรุงเทพฯ: สำนักพิมพ์กรุงเทพเวชสาร.
- สรายุทธ สุภาพรรณคดี. (2556). **Best Practice in Neonatal Care**. กรุงเทพฯ: บริษัท ธนาเพชรจำกัด.
- สุพรรณิการ์ ปานบางพระ พรรณรัตน์ แสงเพิ่ม. (2556). **ความรู้ทัศนคติและการปฏิบัติของพยาบาลในการส่งเสริมการเลี้ยงลูกด้วยนมแม่ ในโรงพยาบาลเอกชน**. ค้นเมื่อ 12 กรกฎาคม 2561 จาก <https://www.tci-thaijo.org/index.php/ns/article/download/.../9552/>